

Ynglefugle på strandenge
i Roskilde Fjord
1995

Udarbejdet af Lars Rudfeld
for Ornis Consult

Ynglefugle på fem udvalgte strandengsområder

På fem strandengslokaliteter i den sydlige del af Roskilde Fjord (i Roskilde Amt) er der foretaget optællinger af ynglebestande af vadefugle og gul vipstjert.

Undersøgelsen er så vidt muligt foretaget med samme afgrænsning af områder og med samme metoder (dog bortset fra antal besøg) som tidligere optællinger (1987, 1991-94).

I 1995 er optalt to gange på hver strandeng for at kvalificere bestandsvurderingen. Undtaget er dog Parcelgårdens strandenge, hvor der som de foregående år kun blev optalt en gang. Optællingerne er foregået i perioden 12. maj-3. juni.

Under optællingerne i 1995 på Bognæs blev der kun konstateret græssende kreaturer på engene ved Gadekæret i Kattinge Vg. Ved senere besøg blev der dog konstateret dyr på andre strandenge. På Sønderø blev der ikke konstateret dyr under optællingerne, men senere blev 3 heste sat ud.

Der er ikke rapporteret om væsentlige ændringer i vegetationshøjden. Selvom der skulle være lavere græsningstryk på eksempelvis Sønderø og Bognæs end tidligere år, har den tørre sommer formentligt betydet, at der ikke er sket de store ændringer i forhold til 1994.

Resultater

Tabel 1. Antal ynglepar af vadefugle og gul vipstjert på fem strandengsområder i Roskilde Fjord 1995 med angivelse af områdernes areal (ha), beregnet bestandtæthed (i par/km²), optæller og optællingsdato.

Område	Bolund	Bognæs	Tugholt	Sønderø	Bløden	Ialt/gnsn
Areal (ha)	12	136	19	9,5	27,5	204
Tæthed: Vadefugle	17	39-46	26	53	33	34-35
G. vipstjert	17	1-2	11	0	7	7
Datoer for optælling	12/5 + 3/6	23+29/5	22/5	12/5 + 3/6	12/5 + 3/6	
Optæller ¹⁾	ESJ	EMJ	LR	ESJ	ESJ	
Arter:						
Strandskade	0	17-19	1	1	1	20-22
Vibe	0	16-19	2	1	5	24-27
Stor præstekrave	1	3-4	0	2	0	6-7
Lille præstekrave	0	0	0	0	1	1
Rødben	1	15-18	2	1	2	21-24
Klyde	0	2 ²⁾	0	0	0 ²⁾	2
Gul vipstjert	2	2-3	2	0	2	8-9

Noter: 1) Optællere: ESJ=Erik S. Jensen; Erik Mandrup Jacobsen; LR=Lars Rudfeld.

2) Askehoved 29/5 (op til 15 fugle set). Optælleren angiver vanskeligheder med at bedømme antal ynglepar

3) Også i år blev der set klyder med unger i Bløden fra kolonien på Svaleø.

Der blev set alm. ryle på Bognæs og i Bløden uden at der var tegn på yngel. Desuden på de fleste lokaliteter set flokke og enkeltteksemplarer af ikke-ynglende vadefugle. 1 par mudderklire varslede på Sønderø under besøget 3/6, men må - alene lokaliteten taget i betragtning - henregnes som trækgæster

Gennemgang af de enkelte lokaliteter

Fordelingen af yngleparrene på

Bolund (12 ha).

Tætheden af såvel ynglende vadefugle som gul vipstjert var i 1995 på uændret, lavt niveau (17 par/km²) i forhold til 1994. Til sammenligning skal nævnes, at der i 1991 blev konstateret 58 par/km².

Der blev i 1995 konstateret 2 par ynglende vadefugle (hhv st. præstekrave og rødben) og 2 par gule vipstjarter. Hverken vibe eller strandskade, som ynglede i hhv 1993 og 1994 blev konstateret i år.

Bløden (27,5 ha).

I 1995 var tætheden af ynglende vadefugle (33 par/km²) i Bløden stort set uændret i forhold til såvel 1993 som 1994. Viben er den hyppigst ynglende vadefugl med ialt 5 par i 1995, hvilket er på samme niveau som de 2 tidligere år. Rødben og strandskade holdt med 2 hhv 1 ynglepar samme niveau som 1993-94, hvorimod stor præstekrave for første gang siden 1992 ikke blev konstateret som ynglefugl.

Derimod blev overraskende konstateret et ynglepar af lille præstekrave, som i Danmark normalt træffes på grusede og stenede indlandslokaliteter, især grusgrave o.lign. Den stenstrøede strand omkring dele af Bløden har tilsyneladende været attraktivt nok og kan måske nærmest sammenlignes med stenede flodbredder, hvor arten eksempelvis i Sydeuropa hyppigt træffes som ynglefugl. Lille præstekrave er imidlertid ikke tidligere konstateret som ynglefugl langs strandenge i Roskilde Fjord. Yngleforekomsten i Bløden må nærmest betegnes som en tilfældig og formentlig enkeltstående forekomst, da arten ikke er en typisk strandengsfugl.

Gul vipstjert blev på linje med 1994 konstateret som ynglende med kun 2 par. I 1991 blev konstateret 10 par ynglende.

Bognæs (136 ha).

Tætheden af ynglende vadefugle er med 39-46 par/km² nogenlunde på linje med 1993, som er det nærmeste år, hvor der kan foretages en reel sammenligning grundet den sene

optællingsdato i 1994.

Den næsten uændrede tæthed dækker dog over væsentlige forskydninger de enkelte arter i mellem. Der blev således i 1995 konstateret 17-19 par strandskader, hvilket er næsten dobbelt så mange par som i 1993. Antallet af vibe- og rødbenpar med hhv 16-19 og 15-18 par i 1995 lå derimod væsentligt under niveauet for 1993.

Samtidig er der tilsyneladende en større spredning i forekomsten af ynglende vadefugle, der tidligere hovedsageligt kunne konstateres på strandene ved Kongshage og i Ølvig. Årsagen kan måske være et lidt svagere græsningstryk end i tidligere år. Der er således fortsat åbent for græssende dyr op til skoven på Nørrehoved samtidig med, at der under optællingerne ikke blev konstateret dyr andre steder end i Gadekæret i 1995. Det har dog ikke givet sig udtryk i større antal ynglende vadefugle.

For tredje år i træk er klyde vurderet at have ynglet med 2 par på Askehoved, heraf 1 par med unger. Det kan ikke helt udelukkes, at par med unger, der bliver set på Bognæs, kan komme fra ynglekolonier på holmene. Klydeunger kan svømme ret langt fra klækningsstedet. På Elle-ore øst for Askehoved var der en mindre koloni i 1995 (E. Hansen pers.medd.).

Gul vipstjert er kun konstateret ynglende med 2-3 par mod op til 5 par i 1992.

Tugholt (19 ha).

Tætheden af ynglende vadefugle på Tugholt er med 26 par/km² reduceret til det laveste niveau i perioden 1991-95. Der blev således konstateret under 30 % af de 95 ynglepar/km², der blev konstateret i det gode yngleår 1993.

En væsentlig del af tilbagegangen i forhold til 1993 kan tilskrives, at der ikke i 1995 blev konstateret ynglende klyde. Desuden er strandskade og rødben reduceret fra hhv 2 og 3 ynglepar til hhv 1 og 2 par. Kun vibe har 2 ynglepar som i 1994.

I 1995 ynglede 2 par gule vipstjarter mod 3 par i 1994. Tidligere har ynglet op til 4 par på lokaliteten (i 1992).

Sønderø (9,5 ha)

Der er konstateret en svag stigning i tætheden af ynglende vadefugle på Sønderø fra 42 par/km² i 1994 til 53 par/km² i 1995. Det er dog stadig et lavt niveau i forhold til succesåret 1993 med 211 par/km². Stigningen kan alene tilskrives, at vibe, som ikke ynglede i 1994, igen blev konstateret ynglende med et enkelt par i 1995.

Derimod blev der ikke konstateret ynglende gul vipstjert, der ellers har været fast ynglefugl i perioden 1991-94.

Sammenfattende bemærkninger

Der er konstateret en generel tilbagegang for ynglende vadefugle på strandenge i den sydlige del af Roskilde Fjord i forhold til 1993-94. Der er således tale om mere end en halvering af tætheden i forhold til disse år. Den gennemsnitlige tæthed af vadefugle er nede på ca. 35 par/km².

Tilbagegangen i forhold til især 1993 er overvejende sket for vibe, stor præstekrave og rødben, som totalt set er reduceret i antal ynglepar med 27 %, 61 % og 29 %.

Mest markant har tilbagegangen i tætheden været på Sønderø og Tugholt. Der er her dog tale om små, tætte ynglebestande på små arealer, hvor 1-2 pars forskydning i forhold til tidligere år giver store udsving i den beregnede bestandstæthed, hvilket har indflydelse på den gennemsnitlige beregnede bestandstæthed.

Der skal dog også gøres opmærksom på, at optællingen i 1993 grundet koblingen til Atlasprojektet omfattede flere besøg end i 1995, hvilket kan have ført til opdagelse af flere ynglepar. På den anden side er der (dog ikke for Tugholt) foretaget 2 besøg pr lokalitet i 1995, hvilket skulle underbygge vurderingen af udviklingstendensen.

For både Sønderø og Tugholt er der tale om 2 bynære, relativt let tilgængelige strandenge, hvilket især for Sønderø kan medføre et øget publikumspres (med hunde) i ynglesæsonen. Det er derfor især vigtigt at fortsætte optællinger på disse strandenge for at give grundlag for at vurdere, om der er tale om en varig tilbagegang som følge heraf eller blot naturlige fluktuationer.

ner, hvor et koldt tidligt forår og en tør (for)sommer samt predation kan have spillet ind.

Interessant er det, at klyde for 3. år i trk er konstateret ynglende på Bognæs. Fremtiden vil vise, om der er tale om andet end tilfældige forekomster eller eventuelt fugle fra kolonier på holmene. Der vil dog næppe blive tale om større kolonidannelser, da strandengene med deres beliggenhed op til skoven er frit tilgængelige for bl.a. ræve.

Også for gul vipstjert er der konstateret en lav tæthed, som dog ligger på linje med 1992 og 1994.

Sammenholdes årets strandengs-yngletal med yngletallene for holmene i den sydlige del af fjorden, kan der måske findes en sammenhæng (forskydninger mellem holme og strandenge), som kan+ forklare de lave yngletal for strandengene. En sådan analyse er ikke foretaget i nærværende rapport.